

PŘÍRUČKA BUDOUCÍHO DŮCHODCE v roce 2010

Důležité informace, které byste měli
vědět o starobním důchodu

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Vážený kliente České správy sociálního zabezpečení,

kladete si otázky, co vše je třeba pro bezproblémové vyřízení starobního důchodu? Jaký je správný postup při podávání žádosti o důchod či jak se důchod vypočítá? Česká správa sociálního zabezpečení pro Vás již popáté, na základě mimořádně pozitivních ohlasů v minulých letech, připravila „Příručku budoucího důchodce v roce 2010“.

Publikace Vás mimo jiné seznámí s tím, kdy Vám vznikne nárok na odchod do starobního důchodu, jaké doklady máte předložit při sepsání žádosti o důchod, kdo, jak a kdy ho vyplácí, nebo například odpoví na otázky „Musím odejít do starobního důchodu nebo mohu dál pracovat?“, „Mohu požádat o starobní důchod, když pobírám důchod invalidní?“ či „Jak mám žádat o starobní důchod v členských státech EU?“. Informace doprovází i konkrétní příklady výpočtu důchodu či návody, co v určitých životních situacích dělat, přehled právních předpisů a v závěru jsou připojeny důležité kontakty.

V současné době, kdy je velké množství roztržitých informačních zdrojů, nebývá snadné získat přehledné a ucelené informace na jednom místě – v jedné publikaci. Právě tuto možnost Vám však ČSSZ nabízí prostřednictvím této příručky. Jejím cílem je umožnit Vám připravit si vše potřebné v klidu domova a usnadnit Vám vyřizování žádosti o starobní důchod a s tím spojené pochůzky po úřadech. Jen pro ilustraci: v průběhu roku 2009 přišlo téměř 116 tisíc nových žádostí o starobní důchod.

Příručka je k dispozici zdarma na všech pracovištích ČSSZ v celé ČR nebo je dostupná v elektronické podobě na webu ČSSZ na adrese www.cssz.cz.

Přeji Vám, aby se příručka stala Vaším praktickým a užitečným pomocníkem při odchodu do starobního důchodu, který je pro každého člověka důležitým životním mezníkem.

JUDr. Božena Michálková

ústřední ředitelka České správy sociálního zabezpečení

1. STAROBNÍ DŮCHOD

Starobní důchod je jedním z pěti druhů důchodů českého důchodového systému. Kromě něj existují ještě invalidní důchod a sirotčí, vdovský a vdovecký důchod. Odchod do starobního důchodu je pro každého člověka důležitým životním mezníkem. Je proto třeba se na něj dobře připravit, zejména pokud jde o hladký průběh samotného důchodového řízení.

Kdy mohu jít do starobního důchodu?

Starobním důchodem lidé většinou myslí řádný starobní důchod. Tímto pojmem označujeme takový důchod, na který vzniká nárok dosažením zákonem požadovaného důchodového věku a získáním potřebné doby pojištění.

Důchodový věk pojištěnců můžeme roztrdit podle data narození pojištěnců, pohlaví a počtu vychovaných dětí takto:

- 1) u pojištěnců narozených před rokem 1936 činí důchodový věk u mužů 60 let a u žen 53 až 57 let podle počtu vychovaných dětí,
- 2) u pojištěnců narozených v období od roku 1936 do roku 1968 se důchodový věk postupně zvyšuje až na 65 let pro muže a pro ženy, které nevychovaly žádné dítě nebo vychovaly jedno dítě, a dále na věk 62 až 64 let u ostatních žen podle počtu vychovaných dětí. Princip zvyšování důchodového věku zůstává v zásadě nezměněn, tzn. o 2 měsíce u mužů a o 4 měsíce u žen za každý i započatý kalendářní rok z doby po 31. 12. 1995 (viz tabulka),
- 3) u pojištěnců narozených po roce 1968 činí důchodový věk 65 let u mužů a 62 až 65 let u žen podle počtu vychovaných dětí.

Tabulka důchodového věku u pojištěnců narozených v období od roku 1936 do roku 1968 (roky + měsíce)

Rok narození	Muži	Ženy (podle počtu vychovaných dětí)					
		žádné	1	2	3	4	5 a více
1936	60+2	57	56	55	54	54	53
1937	60+4	57	56	55	54	54	53
1938	60+6	57	56	55	54	54	53
1939	60+8	57+4	56	55	54	54	53
1940	60+10	57+8	56+4	55	54	54	53
1941	61	58	56+8	55+4	54	54	53
1942	61+2	58+4	57	55+8	54+4	54+4	53
1943	61+4	58+8	57+4	56	54+8	54+8	53+4
1944	61+6	59	57+8	56+4	55	55	53+8
1945	61+8	59+4	58	56+8	55+4	55+4	54
1946	61+10	59+8	58+4	57	55+8	55+8	54+4
1947	62	60	58+8	57+4	56	56	54+8
1948	62+2	60+4	59	57+8	56+4	56+4	55
1949	62+4	60+8	59+4	58	56+8	56+8	55+4
1950	62+6	61	59+8	58+4	57	57	55+8
1951	62+8	61+4	60	58+8	57+4	57+4	56
1952	62+10	61+8	60+4	59	57+8	57+8	56+4
1953	63	62	60+8	59+4	58	58	56+8
1954	63+2	62+4	61	59+8	58+4	58+4	57
1955	63+4	62+8	61+4	60	58+8	58+8	57+4
1956	63+6	63	61+8	60+4	59	59	57+8
1957	63+8	63+4	62	60+8	59+4	59+4	58
1958	63+10	63+8	62+4	61	59+8	59+8	58+4
1959	64	64	62+8	61+4	60	60	58+8
1960	64+2	64+2	63	61+8	60+4	60+4	59
1961	64+4	64+4	63+4	62	60+8	60+8	59+4
1962	64+6	64+6	63+8	62+4	61	61	59+8
1963	64+8	64+8	64	62+8	61+4	61+4	60
1964	64+10	64+10	64+4	63	61+8	61+8	60+4
1965	65	65	64+8	63+4	62	62	60+8
1966	65	65	65	63+8	62+4	62	61
1967	65	65	65	64	62+8	62	61+4
1968	65	65	65	64	63	62	61+8

Kalkulačku pouze pro orientační představu o výši starobního důchodu a tzv. „věkovou kalkulačku“, týkající se rovněž starobního důchodu, najdete na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí: www.mpsv.cz/cs/2435.

Jakou dobu pojištění musím získat?

Potřebná doba pojištění pro odchod do starobního důchodu v roce 2010 je 26 let, postupně se bude prodlužovat až na 35 let takto:

Kalendářní rok, v němž je dosaženo důchodového věku	Potřebná doba pojištění
2010	26 let
2011	27 let
2012	28 let
2013	29 let
2014	30 let
2015	31 let
2016	32 let
2017	33 let
2018	34 let
po roce 2018	35 let

Pro zjištění, jaká je potřebná doba pojištění, je rozhodující výhradně rok dosažení důchodového věku. To platí i v případě, že byste v roce, kdy dosáhnete důchodového věku, neměl potřebnou dobu pojištění a tuto byste získal až v některém z následujících roků.

PŘÍKLAD

Pojištěnec dosáhl důchodového věku v roce 2010, nárok na starobní důchod mu však nevznikl, protože byl pojištěn pouze 24 let. Po získání chybějící doby 2 roků pojištění mu nárok na starobní důchod vznikne, i když pojištěnci, kteří v roce 2012 dosáhnou důchodového věku, mají stanovenou potřebnou dobu pojištění na 28 let.

Pokud pojištěnec nesplní předcházející podmínku doby trvání pojištění, má nárok na starobní důchod i tehdy, pokud je starší 65 let a získal minimální dobu pojištění podle následující tabulky:

Věk pojištěnce	Minimální doba pojištění
před rokem 2010 dosáhne alespoň 65 let věku	15 let
v roce 2010 dosáhne věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození	16 let
v roce 2011 dosáhne věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození	17 let
v roce 2012 dosáhne věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození	18 let
v roce 2013 dosáhne věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození	19 let
po roce 2013 dosáhne věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození	20 let

Nárok na starobní důchod vznikne však i pojištěnci, který dosáhne důchodového věku po roce 2014 a získá alespoň 30 let tzv. čisté doby pojištění (do doby pojištění se v tomto případě nezahrnují náhradní doby pojištění, např. osobní péče o dítě mladší 4 let).

Pojištěnec, který nesplňuje žádnou z výše uvedených podmínek, má nárok na starobní důchod též, jestliže dosáhl věku 65 let a splnil zákonné podmínky nároku na invalidní důchod, tj. pokud se pojištěnec stal invalidním (bez ohledu na stupeň invalidity) a získal potřebnou dobu pojištění pro nárok na invalidní důchod, nebo se stal invalidním následkem pracovního úrazu.

Co je to náhradní doba pojištění?

Náhradními dobami pojištění jsou období života, kdy například lidé studují, vychovávají děti či jsou nezaměstnaní. I když se za tyto doby neodvádí žádné pojistné, započítávají se do potřebné doby pojištění, a to v případě, že tato náhradní doba pojištění byla získána na území České republiky (tato podmínka nemusí být splněna u osobní péče o dítě do 4 let věku) a doba pojištění trvala alespoň jeden rok. Pro vyšší důchodu se do doby pojištění získané do 18 let věku a po vzniku nároku na starobní důchod náhradní doby pojištění nezahrnují.

Jak se náhradní doba pojištění započítává?

Pro **vznik nároku na starobní důchod** u pojištěnců, kterým vznikne nárok na starobní důchod před rokem 2019, a pro **stanovení výše procentní výměry starobního důchodu** se náhradní doby započítávají plně, jedná-li se o:

- a) dobu vojenské služby v ozbrojených silách České republiky (nejde-li o vojáky z povolání a vojáky v další službě),
- b) dobu osobní péče o dítě ve věku do 4 let, resp.
- c) dobu osobní péče o osobu mladší 10 let, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni I (lehká závislost), nebo o osobu, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), a to za podmínky, že spolu žijí ve společné domácnosti (s výjimkou osob blízkých), a že o této době rozhodla OSSZ/PSSZ/MSSZ; popřípadě o obdobnou dobu podle předpisů platných před 1. 1. 1996 (např. doba péče o bezmocnou osobu).

Jiná náhradní doba se pro:

- a) vznik nároku na starobní důchod započítává plně, pokud byla získaná před 1. 1. 2010, nebo 80 %, pokud byla získaná po 31. 12. 2009,
- b) stanovení výše procentní výměry starobního důchodu započítává 80 %.

Jaké jsou druhy náhradních dob pojištění?

Za náhradní dobu pojištění se považuje:

- **Doba studia**

Soustavná příprava na budoucí povolání studiem na střední nebo vyšší odborné škole nebo vysoké škole v České republice se započítává jako náhradní doba pojištění, a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let v období před rokem 2010. Doba studia po 1. 1. 2010 se již pro účely doby pojištění jako náhradní doba pojištění nezapočítává.

Osoba starší 18 let soustavně připravující se na budoucí povolání studiem na střední nebo vysoké škole má však možnost podat si přihlášku k účasti na důchodovém pojištění a pokud si zaplatí pojistné, doba tohoto studia se hodnotí jako doba pojištění.

- **Doba evidence u úřadu práce**

Po 31. 12. 1995 se započítává vždy, pokud člověk pobírá podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci. Jestliže podporu už nepobírá a je dlouhodobě v evidenci úřadu práce, započítávají se maximálně tři roky. Tato doba tří let se zjišťuje zpětně ode dne vzniku nároku na důchod. Doba, po kterou podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáležela před dosažením věku 55 let, se započítává v rozsahu nejvýše 1 roku.

- **Vojenská služba v ozbrojených silách ČR**

Jedná se např. o základní službu, náhradní službu či vojenská cvičení; nejedná se však o vojenskou službu vojáka z povolání či vojáka v další službě.

- **Civilní služba**

Dnes sice již neexistuje, nicméně těm, kteří ji dříve absolvovali, se počítá jako náhradní doba pojištění.

- **Péče o dítě**

Osobní péče o dítě do 4 let věku je náhradní doba, která se může započít jak ženám, tak i mužům.

Před 1. 7. 2007 se mužům péče o dítě do 4 let věku započítávala do důchodu jen tehdy, pokud podali nejpozději do dvou let od skončení péče o dítě přihlášku k účasti na pojištění a návrh na zahájení řízení o zápočtu této doby. Přihlášku i návrh museli podat u příslušné OSSZ/PSSZ/MSSZ.

Muži, kteří pečují o dítě po 30. 6. 2007, již přihlášku k účasti na pojištění ani návrh na zahájení řízení o době a rozsahu péče o dítě do 4 let věku nepodávají. Doba péče ženy i muže o dítě po 30. 6. 2007, nebo doba péče započatá dříve a ukončená po tomto datu se dokládá čestným prohlášením při uplatnění žádosti.

- **Péče o osoby závislé na péči jiné osoby**

Náhradní dobou pojištění je po 31. 12. 2006 i péče o osobu, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), pokud spolu žijí v domácnosti. Podmínka domácnosti se nevyžaduje, jde-li o blízkou osobu. I zde platila povinnost podat přihlášku k účasti na pojištění, ale pouze do 30. 6. 2007. Po tomto datu se vyžaduje jen podání návrhu na zahájení řízení o době a rozsahu této péče.

Od 1. 1. 2008 je náhradní dobou i doba péče o osobu mladší 10 let, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni I (lehká závislost).

V době do 1. 1. 2007 byla náhradní dobou pojištění i doba péče o převážně nebo úplně bezmocnou osobu nebo částečně bezmocnou osobu starší 80 let, pokud spolu žili v domácnosti. Také v tomto případě se nevyžadovalo soužití v domácnosti, pokud šlo o osobu blízkou.

- **Pobírání nemocenských dávek**

Doba trvání dočasné pracovní neschopnosti po skončení výdělečné činnosti, která zakládala účast na nemocenském pojištění, pokud dočasná pracovní neschopnost vznikla v době této výdělečné činnosti, popřípadě v ochranné lhůtě, a to za podmínky, že si ji pojištěnec nepřivodil úmyslně. Též doba karantény nařízené v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě a doba trvání podpůrné doby u ošetřovného a v období před porodem u peněžité pomoci v mateřství.

- **Zařazení osob se zdravotním postižením v teoretické a praktické přípravě pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost**

- **Pobírání invalidního důchodu**

Doba pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně z českého pojištění, a to do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod.

Mohu požádat o starobní důchod, když pobírám invalidní důchod a letos mi bude 65 let?

Ano, můžete. Nárok na invalidní důchod ze zákona zaniká, pokud pojištěnec dosáhne věku 65 let. Invalidní důchod vyplácený ke dni dovršení 65 let věku se mění na starobní důchod a tento nadále náleží ve

výši původně vypláčeného důchodu invalidního. Nárok na starobní důchod nevyklučuje, aby pojištěnec podal žádost o přiznání a provedení výpočtu řádného či poměrného starobního důchodu.

Co se stane, když si neplatím pojistné na důchodové pojištění?

Pokud si občan neplatí pojistné na důchodové pojištění, pak nejhorší, co se může stát, je to, že mu nevznikne nárok na důchod. V lepším případě je důchod nižší, než jaký by mohl být, kdyby si platil pojištění celý svůj pracovní život. Obecně platí, že čím delší dobu se pojistné na důchodové pojištění platí, tím je zpravidla vyšší starobní důchod. Pro úplnost je třeba říci, že za zaměstnance pojistné na důchodové i na nemocenské pojištění odvádí zaměstnavatel. A pokud je neodvádí, ČSSZ dlužné pojistné vymáhá právě na zaměstnavateli. Osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) si pojistné na důchodové pojištění odvádí samy.

Mohu si chybějící pojistné na důchodové pojištění doplatit?

Ano, situaci lze v některých případech řešit dobrovolným důchodovým pojištěním. Tímto způsobem si můžete chybějící dobu pojištění tzv. doplatit. Období, za které je možné chybějící pojištění doplatit formou dobrovolného důchodového pojištění, závisí na druhu doby účasti na pojištění, která je uvedena v § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Pokud se rozhodnete, že si budete platit dobrovolně důchodové pojištění, platíte ho vždy za celé kalendářní měsíce. Minimální měsíční výše pojistného na dobrovolné důchodové pojištění činí v roce 2010 částku 1 660 Kč.

Musím odejít do starobního důchodu nebo mohu dál pracovat?

Splnění nároku na starobní důchod, resp. dosažení důchodového věku není důvodem ke skončení pracovního poměru výpovědí ze strany zaměstnavatele. Odejít tzv. do důchodu totiž není povinnost, ale právo. To znamená, že člověk, který se rozhodne pracovat dále, může pracovat i po vzniku nároku na důchod.

PŘEDČASNÝ STAROBNÍ DŮCHOD

Pojištěnec si může požádat také o tzv. předčasný starobní důchod.

Jaké jsou podmínky pro splnění nároku na předčasný starobní důchod?

Přiznání tohoto druhu starobního důchodu je vázáno na věk pojištěnce a na získanou dobu pojištění.

Nárok na předčasný starobní důchod vzniká nejdříve ode dne, od kterého do dosažení důchodového věku chybí nejvýše tři roky. U osob, jejichž důchodový věk je 63 a více let, bude dokonce možné odejít do tohoto důchodu již v 60 letech.

Přiznání předčasného starobního důchodu je nevratné, neboť vylučuje nárok na řádný starobní důchod.

Základní výměra předčasného starobního důchodu je stejná, podobně jako u všech důchodů, a to 2 170 Kč. Výše procentní výměry se stanoví tak, že za každý celý rok doby pojištění náleží pojištěnci 1,5 % výpočtového základu s tím, že takto stanovená výše se snižuje za každých i započatých 90 kalendářních dnů z doby ode dne, od kterého se přiznává předčasný starobní důchod, do dosažení důchodového věku o:

- a) 0,9 % výpočtového základu za období prvních 720 kalendářních dnů,
- b) 1,5 % výpočtového základu za období od 721. kalendářního dne.

Výše procentní výměry po tomto snížení však nesmí být nižší než 770 Kč.

Výplata předčasného starobního důchodu nenáleží do dosažení důchodového věku, pokud je vykonává-

na výdělečná činnost nebo je poskytována podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci.

Výpočet předčasného starobního důchodu v roce 2010

Zaměstnanec byl účasten důchodového pojištění nepřetržitě od 1. 1. 1969 do 31. 12. 2009 a získal tak celkem 40 let pojištění. Jeho výpočtový základ je 12 000 Kč. Od 1. 1. 2010, tedy 3 roky (celkem 1 096 dnů) před dosažením důchodového věku, odejde do předčasného starobního důchodu.

Za 720 dnů „předčasnosti“ se procentní výměra důchodu snižuje za každých 90 dnů o 0,9 %, tj. o 7,2 % ($8 \times 0,9 \% = 7,2 \%$), a za každých i započatých 90 dnů od 721. dne, tedy za zbývajících 376 dnů, činí snížení 1,5 %, tedy 7,5 % ($5 \times 1,5 \% = 7,5 \%$). Celkové snížení činí 14,7 % ($7,2 \% + 7,5 \% = 14,7 \%$).

Důchod se v tomto případě vypočítá následujícím způsobem:

- základní výměra stejná pro všechny důchody = 2 170 Kč,
- procentní výměra = za každý rok pojištění 1,5 % výpočtového základu, tj. 7 200 Kč ($1,5 \% \times 40 \times 12 000 \text{ Kč}$).

Výsledná částka se snižuje o 1 764 Kč ($12 000 \text{ Kč} \times 14,7 \%$) za dobu počítanou ode dne, od kterého se přiznává předčasný starobní důchod, do dosažení důchodového věku. Procentní výměra starobního důchodu tak činí 5 436 Kč ($7 200 \text{ Kč} - 1 764 \text{ Kč}$). Celková výše předčasného starobního důchodu tedy bude 7 606 Kč.

PODÁNÍ ŽÁDOSTI O STAROBNÍ DŮCHOD

Žádost o starobní důchod podává každý člověk osobně, nebo prostřednictvím svého zákonného zástupce. Je také možné, aby se žadatel nechal pro podání žádosti o důchod zastoupit zmocněncem na základě plné moci. Z jejího textu by mělo být patrné, že byla udělena k podání žádosti o důchod. Zmocněnec musí za žadatele uvést a podepsat některá prohlášení a sdělení zásadního charakteru (např. o výchově nezletilých dětí, o pobírání dávek nemocenského, o dobách odpracovaných od ukončení povinné školní docházky, o náhradních dobách pojištění), s nimiž nemusí být vždy dokonale seznámen. Uvedení nesprávných či nepravdivých údajů by mohlo mít pro žadatele negativní důsledky. Proto je vhodné, aby se žadatelé o důchod při sepisování žádostí nechali zastupovat pouze ve výjimečných případech. Pokud žadatel nemůže sám podat žádost vzhledem ke svému zdravotnímu stavu, může ji za něj sepsat jeho rodinný příslušník, plná moc přitom není nutná. Nutný je ale souhlas oprávněného s podáním žádosti o starobní důchod a také potvrzení od lékaře o tom, že zdravotní stav oprávněného pro svou závažnost neumožňuje, aby žádost o dávku sepsal sám.

Kdy mohu požádat o starobní důchod?

Žádost o starobní důchod můžete sepsat nejdříve čtyři měsíce před datem, od něhož důchod požadujete. Jinak bude řízení o dávce přerušeno nebo zastaveno. Později je to možné kdykoliv.

Zpětně lze důchod za dobu před 1. 1. 2009 vyplatit maximálně za tři roky. Od 1. 1. 2009 dochází k postupnému prodlužování této doby až na budoucích pět roků. To však pouze v případě, že už před uvedenými třemi (resp. pěti) lety vznikl nárok na výplatu důchodu.

Kde se žádost o starobní důchod sepisuje?

Všechny žádosti o důchod (s výjimkou žádostí o důchod v působnosti příslušného orgánu Ministerstva vnitra, Ministerstva obrany nebo Ministerstva spravedlnosti) sepisují OSSZ/PSSZ/MSSZ. Vždy je třeba se obrátit na správu příslušnou podle místa vašeho trvalého pobytu. V Praze je možné obrátit se na kterékoliv územní pracoviště PSSZ.

Které doklady budu potřebovat?

Při podání žádosti o důchod je třeba předložit originály následujících dokladů, popřípadě jejich úředně ověřené fotokopie:

- Občanský průkaz, cizinci se musí prokázat pasem, případně dokladem o povolení k pobytu.
- Doklad o studiu či vyučení; týká se to i nedokončeného studia. Do pojištěných dob, které se započítávají do důchodu, totiž patří i doba studia získaná do konce roku 2009. Doba studia od ukončení povinné školní docházky do dosažení 18 let věku se započítává jen, byla-li získána před 1. 1. 1996; pro účely nároku na důchod i stanovení jeho výše se hodnotí plně. Studium po 18. roce věku se započítává maximálně po dobu 6 let; pro účely nároku na důchod se hodnotí plně, pro stanovení výše důchodu pouze v rozsahu 80 %.
- Doklady prokazující doby zaměstnání, případně doby vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, jestliže nejsou uvedeny v informativním osobním listu důchodového pojištění, má-li je žadatel k dispozici.
- Muži předkládají doklady o výkonu vojenské služby a civilní služby.
- Muži dále předkládají rozhodnutí OSSZ/PSSZ/MSSZ o době a rozsahu péče o dítě do 4 let věku vykoná-

vané a ukončené v období do 30. 6. 2007 (k prokázání péče ukončené po tomto datu postačí čestné prohlášení).

- Ženy předkládají doklady prokazující výchovu dětí (od níž se odvíjí věk pro odchod do důchodu) a péči o děti (která se považuje za náhradní dobu pojištění):
 - rodné listy dětí, popř. výpis z matriky narozených (i osvojených nebo dětí, které převzaly do péče nahrazující péči rodičů),
 - příslušný doklad o datu osvojení, jde-li o osvojené dítě,
 - jde-li o dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů, předkládá se rozhodnutí příslušného orgánu, kterým bylo dítě svěřeno do péče žadatelky. Prokazuje-li žena, že pečovala o dítě manžela, předkládá úmrtní list matky dítěte (výpis z matriky úmrtí) anebo rozhodnutí soudu, že dítě bylo svěřeno do výchovy jejího manžela a doklady prokazující dobu trvání manželství s otcem dítěte (oddací list, popř. úmrtní list nebo rozsudek soudu o rozvodu manželství),
 - péči o děti do 4 let věku prokazují ženy vždy formou čestného prohlášení (bez ohledu na to, ve které době tato péče probíhala), a to na předepsaném tiskopisu.

Chci si nechat posílat důchod na účet, potřebuji nějaký speciální doklad?

Pokud chcete dostávat starobní důchod na účet u peněžního ústavu, musíte k žádosti přiložit vyplněný a bankou potvrzený tiskopis „Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet“ - buď na vlastní účet, nebo na účet manžela/manželky. Potřebné tis-

kopisy jsou k dispozici na webových stránkách ČSSZ: www.cssz.cz/cz/tiskopisy/duchodove-pojisteni.htm, u peněžních ústavů nebo si je můžete vyzvednout na kterékoliv OSSZ/PSSZ/MSSZ.

Chybí mi doklady o pojištění, co mám dělat?

Od roku 2004 mají zaměstnavatelé povinnost za své zaměstnance každoročně vyhotovovat evidenční listy důchodového pojištění (ELDP), posílat je ČSSZ a stejnopis dát zaměstnanci. V ELDP jsou uvedeny doby pojištění, výše výděлку a vyloučené doby (nejčastěji dny dočasné pracovní neschopnosti). Lidé tak mají průběžnou kontrolu nad svým pojištěním. ČSSZ při rozhodování o dávce vychází z podkladů, které jsou uloženy v její centrální evidenci. Chybí-li vám některé doby pojištění, je vhodné se obrátit na příslušnou OSSZ/PSSZ/MSSZ se žádostí o pomoc při jejich dohledání. Pokud se ELDP nepodaří dohledat, k žádosti o důchod připojte veškeré doklady o chybějící době pojištění jako např.:

- pracovní smlouvy,
- doklady o ukončení výdělečné činnosti,
- zápočtové listy,
- legitimaci ROH, pokud jsou v ní vylepeny známky o placení příspěvků v jednotlivých měsících,
- výplatní pásky,
- potvrzení o zdanitelných příjmech ze závislé činnosti a funkčních požitků a o sražených zálohách na daň,
- přehledy o příjmech poživatele částečného invalidního důchodu apod.

Kam se mám obrátit, chybí-li mi údaje o vojenské službě?

Pokud údaje o vojenské službě nejsou v evidenci ČSSZ, lze je doložit z vojenské knížky. Údaje z ní ověří příslušná OSSZ/PSSZ/MSSZ. Nemá-li žadatel vojenskou knížku, může se obrátit na příslušné vojenské velitelství a požádat, aby vydalo potvrzení o výkonu vojenské služby. V případě, že ani tento vojenský orgán nedisponuje potřebnými informacemi, může žadatel požádat o spolupráci příslušnou OSSZ/PSSZ/MSSZ nebo se sám obrátit na Správní archiv Armády České republiky, náměstí Republiky 4, Olomouc.

Lze nějakým náhradním způsobem doložit studium?

Studium na střední nebo vyšší odborné škole se prokazuje posledním školním vysvědčením. Vysokoškolské studium pak diplomem, vysvědčením o vykonání státní závěrečné zkoušky, popř. výkazem o studiu na vysoké škole (indexem). Pokud žadatel nemá k dispozici tyto doklady, může se - jedná-li se o střední nebo vyšší odbornou školu - obrátit přímo na tuto instituci. U vysoké školy na její rektorát. Stejně je tomu i v případě, že studium nebylo dokončeno, nebo bylo přerušeno. Nejsou-li doklady o studiu v dané škole, výpis doby studia může vydat příslušný archiv - jeho adresu lze zjistit na Ministerstvu školství.

Mohou mi chybějící dobu pojištění doložit svědci, například bývalí spolupracovníci?

Výpověď svědků se v důchodovém řízení využívá jen zcela mimořádně. A to v případě, že nelze dobu pojištění prokázat jinak. Slouží k tomu tiskopis „Prohlášení o dobách zaměstnání/pojištění“. Nejméně dva svědci v něm mimo jiné uvedou, odkud mají

informace o době zaměstnání (pojištění), která se tímto způsobem prokazuje. Dokument vlastnoručně podepíše. Pravost podpisů svědků ověřuje matrika obecního úřadu či notář. V případě, že se tiskopis podepisuje přímo v OSSZ/PSSZ/MSSZ, podpis ověří tyto instituce.

Mohu průběžně sledovat své doby pojištění?

Občané mohou sami písemně požádat ČSSZ o zaslání informativního osobního listu důchodového pojištění (IOLDP). Obsahuje přehled dob důchodového pojištění, případně náhradních dob pojištění, uložených v evidenci ČSSZ. Dále obsahuje přehled vyměřovacích základů a vyloučených dob od roku 1986. ČSSZ zašle informativní list žadateli do 90 dnů ode dne doručení žádosti. Ta musí obsahovat rodné číslo žadatele, příjmení, jméno, rodné příjmení a adresu, na kterou má být IOLDP zaslán. Lze ji podat písemně nebo v elektronické podobě podepsané zaručeným elektronickým podpisem.

4. VÝŠE A VÝPLATA STAROBNÍHO DŮCHODU

Výši starobního důchodu spočítají pracovníci ústředí ČSSZ. To se samozřejmě týká pouze důchodů v kompetenci ČSSZ, nikoliv v působnosti ministerstev obrany, vnitra nebo spravedlnosti. Každý občan, který požádal ČSSZ o důchod, obdrží z ČSSZ písemné rozhodnutí o přiznání a výši starobního důchodu nebo o zamítnutí žádosti. Dále obdrží osobní list, ve kterém jsou uvedeny započítané doby pojištění a příjmy dosažené v rozhodném období.

Z čeho se skládá starobní důchod?

Starobní důchod se skládá ze základní výměry a z procentní výměry. Základní výměra důchodu, jednotná pro všechny důchody, je 2 170 Kč měsíčně. Procentní výměra se stanovuje individuálně procentní sazbou z výpočtového základu podle získané doby pojištění. Její výši tedy ovlivňují dvě skutečnosti: jak dlouho byl důchodce účasten důchodového pojištění a jakých výdělků dosahoval.

Za každý celý rok důchodového pojištění (do doby, než vznikne nárok na důchod) náleží 1,5 % výpočtového základu. Vznikne-li již občanovi nárok na důchod, ale on pracuje dál a o důchod si nepožádá, navyšuje se mu důchod o 1,5 % za každých 90 kalendářních dnů výdělečné činnosti (do 30. 6. 2001 to bylo o 1 % výpočtového základu). Znamená to, že člověk, který pracuje i po vzniku nároku na starobní důchod, si důchod zvyšuje podstatně rychleji než do té doby.

Pro stanovení výpočtového základu je důležitý osobní vyměřovací základ (OVZ). Ten zjednodušeně řečeno tvoří měsíční průměr všech příjmů dosažených v rozhodném období. V roce 2010 je to období let 1986 až 2009. Jednotlivé roční příjmy se násobí

různými koeficienty, které se odvozují od průměru dosažených příjmů všech pojištěnců v jednotlivých letech. Koeficienty se stanoví na základě údajů uvedených v nařízení vlády, které je každoročně vydáváno. Do důchodu se započítávají všechny příjmy, z nichž je odváděno pojistné na sociální zabezpečení (např. i brigády). Nezapočítává se příjem z dohody o provedení práce, protože ta nezakládá účast na důchodovém pojištění. Nezapočítávají se ani takové příjmy v rámci zaměstnání, ze kterých se neodvádí pojistné. Započítává se naopak náhrada mzdy po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz nebo nemoc z povolání, a to i přesto, že se z ní pojistné neplatí.

Výpočet řádného starobního důchodu v roce 2010

Muž, narozený 15. 1. 1948, požádal o řádný starobní důchod (dle § 29 zákona č. 155/1995 Sb.). Jeho důchodový věk je 62 let a 2 měsíce. Tohoto věku dosáhne 15. 3. 2010 a do této doby získá celkem 45 roků pojištění. Osobní vyměřovací základ (OVZ) muže za rozhodné období 1986–2009 činí 23 890 Kč. Výpočtový základ se stanoví z OVZ 23 890 Kč následujícím způsobem:

- částka 10 500 Kč náleží v plné výši,
- k této částce se přičte 30 % rozdílu mezi částkou 23 890 Kč a částkou 10 500 Kč (tj. 13 390 Kč)

(2. redukční hranice je 27 000 Kč) = 30 % z 13 390 Kč, tj. 4 017 Kč.

Výpočtový základ činí celkem 14 517 Kč (10 500 Kč + 4 017 Kč). Za každý rok pojištění náleží 1,5 % výpočtového základu, tzn. že za 45 let pojištění činí procentní výměra starobního důchodu

67,5 % výpočtového základu, tj. 9 798,975 Kč, zaokrouhleno na celé Kč nahoru = 9 799 Kč. Procentní výměra starobního důchodu tedy bude 9 799 Kč, základní výměra 2 170 Kč. Starobní důchod tak bude celkem činit 11 969 Kč.

Co mám dělat, když nesouhlasím s výší důchodu?

Na jak vysoký starobní důchod máte nárok, se dozvíte z písemného rozhodnutí, které posílá ČSSZ. V rozhodnutí o přiznání důchodu se uvádí, od kterého dne vám byl důchod přiznán a v jaké výši.

Nesouhlasíte-li s obsahem rozhodnutí, můžete proti němu podat písemné námítky do 30 dnů ode dne jeho oznámení. Podání námitek nemá odkladný účinek. Námítky se podávají přímo u ČSSZ, nebo prostřednictvím kterékoliv OSSZ/PSSZ/MSSZ, která je postoupí ČSSZ.

Prvostupňová rozhodnutí ČSSZ tedy nenabývají právní moci doručením (jako v období do konce roku 2009), ale až uplynutím lhůty k podání námitek, resp. doručením (oznámením) rozhodnutí o námítkách.

O námítkách rozhoduje ČSSZ; na námitkovém řízení se nemohou podílet ani v něm rozhodovat osoby, které se účastnily řízení o vydání napadeného rozhodnutí. Rozhodnutí, proti němuž byly podány námítky, se přezkoumává v plném rozsahu; ČSSZ není vázána podanými námítkami, přičemž může rozhodnout i ve váš neprospěch.

Podání námitek je řádným opravným prostředkem ve správním řízení a absolvování námitkového řízení, ať již úspěšné, nebo neúspěšné, je proto nezbytným předpokladem k tomu, aby se věci mohl zabývat soud v rámci případné později uplatněné správní žaloby.

Jak se starobní důchod vyplácí?

ČSSZ vyplácí důchody předem, a to především bezhotovostně na bankovní účet klienta. Jedná se o velmi moderní a bezpečnou výplatu, kterou využívá stále více lidí. Další možností je hotovostní výplata důchodu prostřednictvím České pošty. Tento způsob výplaty je pro důchod přiznaný v roce 2010 zpoplatněn za každou splátku důchodu částkou 21 Kč (o tento poplatek je snížena vyplácená částka). Úhradová povinnost se však nevztahuje na důchodce, jimž byl důchod přiznán v roce 2010, avšak z minulých let jim je nepřetržitě vyplácena některá z dávek důchodového pojištění, nebo kterým byl důchod přiznán před rokem 2010.

V každém kalendářním měsíci je celkem 13 výplatních termínů důchodů. Od 2. do 24. dne v měsíci vždy v sudé dny, a také 15. den v měsíci, je-li důchod zasílán pojištěncům do ústavů sociální péče.

Mohu si požádat, aby splatnost mého důchodu byla stanovena ke stejnému datu jako splatnost důchodu mého manžela?

Ano, tuto službu ČSSZ poskytuje. Jestliže váš manžel/manželka již pobírá důchod z ČSSZ, můžete si v rámci podávané žádosti o důchod zvolit stejný den splatnosti jako má on. Tiskopis žádosti o důchod obsahuje také identifikační údaje o manželovi nebo manželce. Občanský průkaz manžela není třeba předkládat.

Mohu změnit způsob výplaty?

Ano, například místo hotovostní výplaty můžete požádat o bezhotovostní výplatu důchodu. Vždy je třeba se obrátit na ČSSZ nebo její pracoviště. Doporučujeme proto využít tiskopisy, které jsou na webu ČSSZ - v tomto konkrétním případě jde o tiskopis

„Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet“. V případě nesrovnalostí s hotovostní výplatou důchodu kontaktujte příslušnou pobočku České pošty. Ostatní problematické situace nastalé v souvislosti s výplatou důchodů řeší ústředí ČSSZ.

Je starobní důchod zvyšován?

Starobní důchody se stejně jako ostatní druhy důchodů v České republice pravidelně zvyšují, tedy valorizují, zpravidla od ledna nového kalendářního roku. O tom, zda se budou důchody valorizovat, rozhoduje vláda svým nařízením; řídí se přitom aktuálním vývojem inflace. Většinou se zvyšuje procentní, někdy i základní výměra důchodu. Při valorizaci důchodů od lednové splátky v roce 2009 navýšení nezáviselo na tom, zda byl důchod přiznán před 1. 1. 1996 nebo po 31. 12. 1995. Základní výměra důchodu, jednotná pro všechny důchody, zůstala stejná, procentní výměra vzrostla o 4,4 %. K 1. 1. 2010 valorizace neproběhla, neboť s ohledem na nízkou inflaci zapříčiněnou hospodářskou krizí nenastal pro valorizaci důchodů důvod.

Mění se v závislosti na věku výše starobního důchodu?

Ano, ale pouze u lidí, kteří se dožijí 100 let. Těm se procentní výměra důchodu zvyšuje o 2 000 Kč měsíčně. Jedná se o finanční příspěvek, který slouží k pokrytí zvýšených životních nákladů souvisejících se stářím.

Mohu si ke starobnímu důchodu přivydělat?

Občan, který pobírá starobní důchod a dosáhl již důchodového věku, může vykonávat výdělečnou činnost. Do konce roku 2009 bylo předpokladem nároku na výplatu důchodu osoby, která současně

pracovala v pracovním poměru či na základě dohody o pracovní činnosti, že takový pracovněprávní vztah musel být sjednán na dobu určitou nepřesahující jeden rok. Od 1. 1. 2010 tato podmínka odpadla, tzn. od tohoto data lze pobírat důchod v plné výši a zároveň vykonávat výdělečnou činnost též v pracovním vztahu sjednaném na dobu určitou delší jednoho roku nebo na dobu neurčitou.

Poživatel starobního důchodu má možnost **vykonávat výdělečnou činnost a současně:**

- 1) **pobírat důchod v plné výši** – procentní výměra důchodu se zvyšuje o 0,4 % výpočtového základu za každých 360 kalendářních dnů. Toto zvýšení náleží vždy až po dvou letech nepřetržitého výkonu činnosti a to i v situaci, kdy na skončení bezprostředně navazuje začátek jiné výdělečné činnosti. Zvýšení náleží též v případě, že důchodce získá alespoň 360 dnů výdělečné činnosti a ukončí ji;
- 2) **pobírat důchod ve výši poloviny** – procentní výměra důchodu se zvyšuje o 1,5 % výpočtového základu za každých 180 kalendářních dnů výkonu výdělečné činnosti, tj. o 3 % za rok. Polovinou starobního důchodu se rozumí polovina základní výměry a polovina procentní výměry;
- 3) **důchod nepobírat** – procentní výměra důchodu se zvyšuje o 1,5 % výpočtového základu za každých 90 kalendářních dnů výkonu výdělečné činnosti, tj. o 6 % za rok.

Mohu si přivydělat k předčasnému starobnímu důchodu?

Přiznání předčasného starobního důchodu neznamená, že si nelze přivydělat. Má-li však výplata důchodu současně náležet, nesmí být činnost, při níž je přivýdělků dosahováno, vykonávána v takovém

rozsahu, aby založila účast na důchodovém pojištění. Za výdělečnou činnost nezakládající účast na důchodovém pojištění se považuje například výkon práce na základě dohody o provedení práce nebo podnikání (jako OSVČ), pokud ovšem příjem z této činnosti (po odpočtu výdajů) nedosáhl částky, která zakládá účast na důchodovém pojištění. V roce 2010 se jedná o 56 901 Kč, pokud byla samostatná výdělečná činnost vykonávána po celý rok. Za každý kalendářní měsíc, kdy činnost nebyla vykonávána, se tato částka snižuje o 1/12, tj. o 4 742 Kč.

Povinností důchodce, popř. i jeho zaměstnavatele, je oznámit ČSSZ výkon výdělečné činnosti, která by měla vliv na výplatu předčasného starobního důchodu.

Je možné, aby například člen rodiny mohl vyzvedávat na poště důchod za příbuzného, který je v nemocnici?

Pokud chce příbuzný vyzvedávat důchod za nemocného důchodce, musí požádat obecní úřad v místě bydliště důchodce, aby jej ustanovil tzv. zvláštním příjemcem. Obecní úřad je povinen této žádosti vyhovět v případě, že důchodce není schopen sám důchod přijímat. Důchodce s tím musí souhlasit. Pokud by byl důchodce hospitalizován déle než 1 měsíc, může mu pošta na jeho žádost posílat důchod do zdravotnického zařízení. Důchod může být také po dobu 3 měsíců uložen na poště, po uzdravení si jej může důchodce sám vyzvednout.

Komu náleží starobní důchod po úmrtí?

Pokud nastane situace, kdy důchodce zemřel a nemohl mu být vyplacen důchod v řádném výplatním termínu, pak nevyplacený důchod, který náležel ke dni úmrtí, se vyplatí postupně manželovi (manželce), dětem a rodičům. To však pouze v případě, že tito pozůstalí žili s důchodcem v době jeho úmrtí v domác-

nosti. Podmínka soužití nemusí být splněna u dětí, které mají po zemřelém nárok na sirotčí důchod. V těchto případech důchod není předmětem pozůstalostního řízení. Stává se jím pouze tehdy, neexistují-li výše uvedení pozůstalí. Během pozůstalostního řízení je třeba informovat notáře o nedoplatku, který ČSSZ eviduje. Notář potom učiní dotaz na ČSSZ, aby nedoplatek potvrdila. Poté rozhodne v rámci pozůstalostního řízení, komu z dědiců bude částka vyplacena, a sdělí toto rozhodnutí ČSSZ. Ta posléze zašle oprávněnému složenkou uvedenou částku.

Výplata starobního důchodu po úmrtí

Poživatelka důchodu byla hospitalizována v nemocnici. Nemohla tak 18. února, tj. v den splatnosti, převzít důchod, který dostávala v hotovosti. Zůstal tedy na pobočce České pošty. Žena 20. února zemřela. Neměla manžela, děti ani rodiče. Náleží jiným pozůstalým důchod po této ženě?

Náleží, ale pouze nevyplacená důchodová splátka za únor, další už nikoliv. Notář po skončení dědického řízení pošle ČSSZ vyrozumění o tom, kdo z dědiců má na důchod po zemřelé nárok. ČSSZ mu pak pošle stanovenou částku složenkou.

Musím ČSSZ hlásit, že zemřel poživatel starobního důchodu?

Nemusíte. ČSSZ tuto informaci, tj. úmrtní list, posílá příslušná matrika. Na jejím základě ČSSZ zastavuje výplatu starobního důchodu. Případný přeplatek na důchodu je třeba vrátit ČSSZ.

Zdaňuje se starobní důchod?

Od daně z příjmu je v roce 2009 i v roce 2010 osvobozena částka důchodu ve výši 36násobku minimální mzdy, která je platná k 1. lednu kalendářního roku (tj. $36 \times 8\,000 \text{ Kč} = 288\,000 \text{ Kč}$ za rok, což odpovídá výši důchodu 24 000 Kč měsíčně). Do celkové částky se však nezahrnuje výše příplatku nebo příspěvku k důchodu podle zvláštních právních předpisů – ta se tedy nikdy nezdaňuje. V případě, že výše důchodu přesáhne stanovenou částku (do této částky se započítává i případný souběžně poskytovaný pozůstalostní důchod), musí důchodce podat vždy do 31. března následujícího kalendářního roku daňové přiznání na příslušném finančním úřadě a daň z příjmů zaplatit.

Zůstane mi jiný důchod, když dostanu důchod starobní?

Pokud jsou současně splněny podmínky nároku na výplatu více důchodů téhož druhu nebo na výplatu starobního a invalidního důchodu, vyplácí se jen jeden důchod, a to vyšší. Je-li jejich výše stejná, vyplácí se ten, který si občan zvolil. Jsou-li však splněny podmínky na výplatu starobního důchodu a vdovského (vdoveckého) důchodu, vyplácí se vyšší důchod v plné výši a z nižšího důchodu polovina procentní výměry. Pokud bude jejich výše stejná, bude se procentní výměra vdovského (vdoveckého) důchodu krátit na polovinu.

PŘÍKLAD

Výpočet vdovského důchodu v roce 2010 a jeho výplata při souběhu se starobním důchodem

Žena pobírá starobní důchod 8 600 Kč, z toho je 6 430 Kč procentní výměra a 2 170 Kč základní výměra. Její manžel, který dosud pobíral starobní důchod ve výši 10 470 Kč (2 170 Kč + 8 300 Kč), zemřel. Při úmrtí manžela, starobního důchodce, má pozůstalá manželka nárok na vdovský

důchod, jehož výše procentní výměry činí 50 % procentní výměry důchodu zemřelého manžela. Základní výměra náleží vždy pouze jednou. Protože dojde k souběhu dvou důchodů (žena bude současně pobírat svůj starobní důchod a po manželovi důchod vdovský), procentní výměra důchodu se upraví: vyšší procentní výměra důchodu bude náležet v plné výši a z nižší procentní výměry polovina. To znamená, že v tomto případě bude ženě přiznán vdovský důchod 2 075 Kč ($50\% \text{ z } 8\,300 \text{ Kč} = 4\,150 \text{ Kč}$, pro souběh s vyšší procentní výměrou starobního důchodu se procentní výměra vdovského důchodu krátí na polovinu, tj. na 2 075 Kč). Žena tak včetně svého starobního důchodu (8 600 Kč) bude pobírat celkem 10 675 Kč ($8\,600 \text{ Kč} + 2\,075 \text{ Kč}$).

STAROBNÍ DŮCHOD S MEZINÁRODNÍM PRVKEM

Vstupem České republiky (ČR) do Evropské unie (EU) 1. 5. 2004 se začalo na ČR vztahovat evropské právo sociálního zabezpečení. Nejdůležitějšími právními předpisy v této oblasti jsou do 30. 4. 2010 nařízení Rady (EHS) 1408/71 a nařízení Rady (EHS) 574/72, tzv. koordinační nařízení. Od 1. 5. 2010 vstupují v účinnost nová koordinační nařízení, a to nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) 883/2004 a prováděcí nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) 987/2009. Podrobné informace získáte na www.cssz.cz/cz/evropska-unie.

Nařízení představují základní, přímo závazné a nad národní právní předpisy postavené předpisy Společenství, které koordinují systémy sociálního zabezpečení všech členských států.

Smyslem nařízení je zajistit, aby migrující osoba neztratila své nároky na sociální dávky z důvodu jiného občanství, bydliště či proto, že v žádném státě nesplnila potřebnou dobu pojištění stanovenou předpisy daného státu.

Nařízení 1408/71 a 574/72 aplikují kromě členských států EU také státy EHP (Norsko, Lichtenštejnsko, Island) a dále Švýcarsko.

Nařízení 883/2004 a 987/2009 budou od 1. 5. 2010 aplikovat pouze členské státy EU. Státy EHP a Švýcarsko k jejich aplikaci přistoupí později. Do té doby se vůči těmto státům budou aplikovat nařízení 1408/71 a 574/72.

Jaké jsou principy koordinace v EU?

Koordinace národních sociálních systémů je založena na čtyřech základních principech. Stanovují je

všechna výše zmíněná koordinační nařízení a jedná se o:

- **rovnost zacházení** – jste-li pojištěn v členském státě, podléháte stejným právům a povinnostem jako státní příslušníci dotyčného státu,
- **pojištění v jednom členském státě** – v daný okamžik můžete být pojištěn pouze v jednom členském státě,
- **export dávek** – získáte-li nárok na dávku v jednom členském státě, dávka vám bude vyplácena i v případě, kdy se přestěhujete do jiného členského státu,
- **sčítání dob pojištění** – nezískáte-li potřebnou dobu pojištění v jednom členském státě pro vznik nároku na dávku, připočtou se k této době pojištění i doby pojištění získané v jiných členských státech.

Jsou nějaká obecná pravidla týkající se starobního důchodu v členských státech EU?

Ano, ale jedná se skutečně pouze o obecná pravidla, samotný starobní důchod se vždy řeší na základě konkrétních podkladů a životní situace žadatele. V případech, kdy člověk stráví část svého pracovního života v jednom a část v jiném členském státě a přitom nesplní předepsanou dobu pro nárok na dávku v některém z nich, uplatňuje se princip sčítání dob pojištění. Přestane-li pojištěnec pracovat v jednom členském státě a pokračuje v pracovní činnosti v jiném členském státě, nepřevádí se zaplacené pojistné do tohoto státu.

Liší se věk a podmínky, za kterých je možné odejít do starobního důchodu v jednotlivých členských státech EU?

Důchodový věk se skutečně v jednotlivých členských státech EU liší. Tabulka s orientačními údaji je do-

stupná na webových stránkách ČSSZ: www.cssz.cz/cz/evropska-unie/duchodove-pojisteni/duchodovy-vek.htm. Rozdílné jsou také podmínky potřebné doby pojištění pro odchod do starobního důchodu. Vždy je přítom třeba, aby se na vznik nároku na důchod lidé ptali přímo u příslušné instituce v daném státě. ČSSZ informace o systémech důchodového pojištění jiných států neposkytuje a ani poskytovat nemůže.

Jak mám žádat o starobní důchod v členských státech EU?

K uplatnění nároku na důchod z více států EU stačí podat žádost pouze v jednom státě - považuje se tak za žádost uplatněnou ve všech členských státech EU, kde byl žadatel pojištěn. Žádost o důchod se podává obvykle ve státě bydliště žadatele. V ČR je to příslušná OSSZ/PSSZ/MSSZ podle místa trvalého pobytu. Zde s vámi pracovníci ČSSZ vyplní nezbytné formuláře, pomoc a součinnost je samozřejmostí. Vyplněné dokumenty poté ČSSZ předá příslušným institucím členských států, ve kterých byl daný občan důchodově pojištěn, aby mohly rozhodnout o jeho nároku.

PŘÍKLAD

Výpočet důchodu podle koordinačních nařízeních EU

Muž, narozený 1. 1. 1948, do roku 1966 studoval a v letech 1966 až 1969 pracoval v ČR. V roce 1969 emigroval do Velké Británie. Bude mít nárok na starobní důchod a k jakému datu?

Z dotazu vyplývá, že na území České republiky žadatel nezískal dobu pojištění potřebnou pro nárok na starobní důchod. Důchodového věku podle českých právních předpisů dosáhl dne 1. 3. 2010 (viz tabulka na str. 3 této příručky)

a pro vznik nároku k tomuto dni by musel získat dobu pojištění v délce alespoň 26 let. V případě, že by byl ve Velké Británii výdělečně činný a tento stát tuto dobu potvrdí jako dobu důchodového pojištění, použije se zásada sčítání dob pojištění získaných na území obou států podle koordinačních nařízení EU. Tím by mohl získat potřebných 26 let pojištění a ČSSZ by mu přiznala od 1. 3. 2010 dílčí starobní důchod ve výši odpovídající české době pojištění. Pokud by součtem české a britské doby pojištění žadatel získal méně než 26 let, mohl by mu nárok na starobní důchod vzniknout o 5 let později (tj. ke dni 1. 3. 2015), jestliže získá alespoň 20 let celkové doby pojištění. V případě, že by ani tak nebyla získána potřebná doba pojištění, má žadatel možnost scházející dobu pojištění dopracovat, případně si za určitých podmínek zaplatit dobrovolné pojištění. Podrobné informace obdrží na OSSZ/PSSZ/MSSZ a na www.cssz.cz.

Kam a jaký starobní důchod se vyplácí v EU?

Na žádost důchodce je důchod vyplácen do toho členského státu EU, který si určí. Důchod vyplácí všechny členské státy EU, které jej přiznaly podle svých vnitrostátních předpisů. Jestliže pojištěnec získá dobu pojištění potřebnou pro nárok na důchod v jednom státě bez přihlídnutí k cizím dobám pojištění, bude mu přiznán tzv. plný důchod. Jeho výše bude určena pouze na základě vnitrostátních právních předpisů. Pokud pojištěnec získá v některém státě nárok na důchod pouze s přihlídnutím k cizím dobám pojištění, bude mu přiznán tzv. dílčí důchod.

Kde mám získat informace o starobním důchodu z EU?

Potřebné informace o podmínkách nároku na dávku občan vždy získá u příslušné instituce v konkrétním státě. ČSSZ informace o právních předpisech jiných členských států neposkytuje a ani poskytovat nemůže.

K čemu slouží mezinárodní smlouvy o sociálním zabezpečení?

Dvoustranné smluvní dokumenty o sociálním zabezpečení jsou tradičním, běžně používaným prostředkem koordinace v oblasti sociálního zabezpečení. Jejich základním smyslem je zajistit práva osob, které se přemísťují mezi dvěma smluvními státy. Úplný přehled všech mezinárodních smluv, včetně jejich věcného a osobního rozsahu, je uveden na webových stránkách ČSSZ: www.cssz.cz/cz/mezinarodni-smlouvy/smlouvy-uzavrene-cr/prehled-smluv.htm.

Co mám dělat, když se zemí, která není členem EU, nemá ČR uzavřenou smlouvu o sociálním zabezpečení?

Vše záleží na tom, zda-li se žádá o český starobní důchod nebo zda se naopak jedná o přiznání a výplatu starobního důchodu ze zahraničí. V prvním případě žadatel o starobní důchod, který žije v zahraničí a žádá o český starobní důchod, zvolí následující postup: vyplní „Žádost o důchod ze zahraničí“, která je k dispozici na webu ČSSZ nebo kterémkoliv pracovišti OSSZ/PSSZ/MSSZ. Vlastnoruční podpis na žádosti si nechá ověřit, například na zastupitelském úřadě ČR. Vyplněný formulář pošle ústředí ČSSZ v Praze. Při vyřizování starobního důchodu se poté postupuje podle českých právních předpisů stejně jako v jiných případech. Když ČSSZ rozhodne o nároku na důchod, pošle občanovi písemné rozhodnutí o přiznání důchodu nebo rozhodnutí o zamítnutí žádos-

ti o důchod písemně. Má-li nárok na důchod, bude v rozhodnutí uvedena i jeho výše. V případě, že se jedná o přiznání a výplatu důchodu z tzv. nesmluvního státu do České republiky, je třeba se informovat u nositele pojištění daného státu.

Mohu si nechat posílat český starobní důchod na účet v zahraničí?

Lidem, kteří trvale bydlí v cizině, se důchody vyplácejí na adresu v cizině, na osobní účet u peněžního ústavu v cizině nebo na osobní účet u banky v ČR. Na adresu v cizině se důchody vyplácejí 4krát ročně vždy v březnu, červnu, září a prosinci, a to zpětně za čtvrtletí. Výplata na účet v zahraničí se provádí v měně daného státu nebo v jiné volně směnitelné měně, a to bezhotovostně prostřednictvím České národní banky a příslušné korespondenční banky v cizině, vždy za zpětnou dobu a v časových intervalech, které si příjemce důchodu určí. Výplata na účet v ČR je vždy v českých korunách za zpětnou dobu.

Chci si nechat vyplácet český důchod do zahraničí. Co k tomu potřebuji?

Aby lidem, kteří žijí mimo území ČR, mohla ČSSZ důchod vyplácet, potřebuje vyplněné „Potvrzení o žití“. Jedná se o tiskopis dostupný na webu ČSSZ: www.cssz.cz/cz/tiskopisy/evropska-unie.htm, který vyplněný, vlastnoručně podepsaný a s úředně ověřeným podpisem musí poživatel důchodu předložit ČSSZ. Pokud ČSSZ důchod vyplácí na adresu v zahraničí, podmínky nároku na výplatu důchodu se ověřují 1krát ročně a tiskopis „Potvrzení o žití“ posílá ČSSZ vždy v prosinci na adresu příjemce důchodu v zahraničí. Pokud se důchod vyplácí na účet u banky v zahraničí nebo v ČR, posílá příjemce „Potvrzení o žití“ ČSSZ sám bez vyzvání dle vlastního uvážení. ČSSZ doporučuje, aby tento tiskopis lidé posílali alespoň 1krát ročně, samozřejmě je možné ho posílat i v kratších intervalech.

6. TISKOPISY

Tiskopisy z oblasti důchodového pojištění, tiskopisy EU, žádosti a potvrzení v papírové podobě jsou k dispozici na všech pracovištích OSSZ/PSSZ/MSSZ. Mnoho z nich má svou elektronickou podobu a najdete je včetně návodů na vyplnění a dalších informací na webových stránkách ČSSZ: www.cssz.cz/cz/tiskopisy/.

7. ZÁKONY A PŘEDPISY

Informace uvedené v této příručce jsou výtahem a vysvětlením právních předpisů, které se k oblasti sociálního zabezpečení vztahují. Pro úplnost uvádíme také čísla a přesné názvy jednotlivých zákonů a vyhlášek, vždy je samozřejmě třeba řídit se jejich platným zněním.

Jde zejména o:

- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů,

- vyhláška č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění,
- vyhláška č. 149/1988 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení,
- vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek,
- zákon č. 264/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákoníku práce,
- zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 189/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o nemocenském pojištění,
- zákon č. 267/2006 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců,
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách,
- zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů,
- nařízení Rady (EHS) 1408/71,
- nařízení Rady (EHS) 574/72,
- nařízení EP a Rady (ES) 883/2004,
- nařízení EP a Rady (ES) 987/2009.

KONTAKTY

Call centrum pro důchodové pojištění:

+420 257 062 860

Ústředí ČSSZ

Adresa: Křížová 25, 225 08 Praha 5

Telefonní ústředna: +420 257 061 111

Fax: +420 257 063 360

Elektronická podatelna: posta@cssz.cz

Webové stránky: www.cssz.cz

Informační kancelář ČSSZ poskytuje informace z oblasti důchodového pojištění a má pro veřejnost otevřeno každý pracovní den:

pondělí a středa	8.00 – 17.00 h
úterý a čtvrtek	9.00 – 14.30 h
pátek	9.00 – 14.00 h

Pracoviště ČSSZ v regionech

Pro informace týkající se Vašeho sociálního zabezpečení se obraťte vždy na Vaši příslušnou OSSZ/PSSZ/MSSZ. Všechna **okresní pracoviště** jsou pro veřejnost otevřena každý pracovní den, minimálně v rozsahu:

pondělí a středa	8.00 – 17.00 h
úterý a čtvrtek	9.00 – 14.00 h
pátek	9.00 – 13.00 h

Další informace najdete na webových stránkách www.cssz.cz/cz/kontakty/krajaska-a-okresni-pracoviste/ vždy u příslušných pracovišť.

OBSAH

1. STAROBNÍ DŮCHOD	2
2. PŘEDČASNÝ STAROBNÍ DŮCHOD	12
3. PODÁNÍ ŽÁDOSTI O STAROBNÍ DŮCHOD	14
4. VÝŠE A VÝPLATA STAROBNÍHO DŮCHODU	20
5. STAROBNÍ DŮCHOD S MEZINÁRODNÍM PRVKEM	30
6. TISKOPISY	36
7. ZÁKONY A PŘEDPISY	36
8. KONTAKTY	38

VYSVĚTLIVKY:

OSSZ Okresní správa sociálního zabezpečení

PSSZ Pražská správa sociálního zabezpečení

MSSZ Městská správa sociálního zabezpečení Brno

Účelová publikace
Není určena k prodeji na knižním trhu.

Příručka budoucího důchodce v roce 2010
Důležité informace, které byste měli vědět
o starobním důchodu

Vyšlo v březnu 2010, první vydání, 40 stran,
110 000 výtisků.

Vydala Česká správa sociálního zabezpečení,
odbor komunikace, Křížová 25, Praha 5

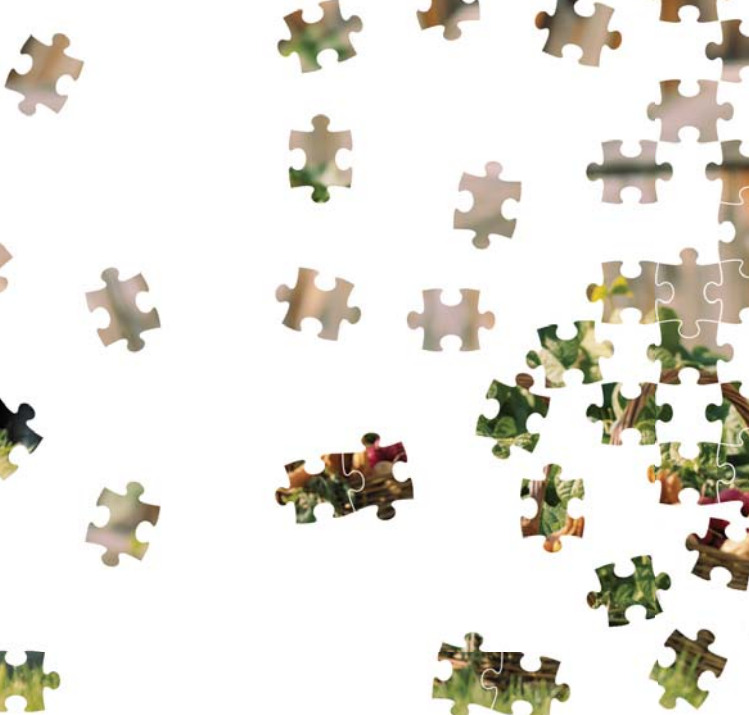
Vedoucí: Ing. Monika Tvrdíková

Grafická úprava: www.virtualworld.cz

ISBN 978-80-87039-21-2

© Česká správa sociálního zabezpečení Praha, 2010

Česká správa sociálního zabezpečení Praha, 2010

